

ВОЛИНСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ УКРАЇНСЬКОГО ВІЙСЬКА ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ: ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ

Волинський регіональний музей українського війська та військової техніки створено у відповідності до наказу Міністра оборони України у березні 1999 року. У цьому наказі, зокрема зазначено, що “враховуючи відсутність закладів, які б відображали військово-історичну правду Західного регіону України, а також важливість військово-патріотичного виховання молоді та відповідно до Закону України “Про музеї і музейну справу” до 24 серпня 1999 року створити у місті Луцьку філію Центрального музею Збройних Сил України – Волинський регіональний музей українського війська та військової техніки”.

Начальник розквартирування військ і капітального будівництва Збройних Сил України – начальник Головного управління розквартирування військ і капітального будівництва Міністерства оборони України за цим наказом отримав розпорядження розмістити Волинський регіональний музей українського війська та військової техніки на фондах військового містечка № 38, розташованого у центрі міста Луцьк.

Для розміщення музею було виділено з фондів Міністерства оборони територію площею майже один гектар у центрі міста Луцька, з двома спорудами 1925 року забудови, загальною площею понад дев'ятсот квадратних метрів.

Одночасно, заступнику Міністра оборони України з озброєння – начальнику Озброєння Збройних Сил України та заступнику Міністра оборони України по тилу – начальнику тилу Збройних Сил України наказувалось після створення філії Центрального музею Збройних Сил України у місті Луцьк передати для формування музейного зібрання військову техніку, озброєння та інше майно.

Згідно з Переліком військової техніки, озброєння та майна Міністерством оборони України Волинському регіональному музею українського війська та військової техніки було передано у 1999 році для першочергового комплектування музейних фондів 10 одиниць бронетанкової техніки, 53 одиниці ракетно-артилерійського озброєння, у тому числі 13 артилерійських систем, а також зразки зенітної, зенітно-ракетної бойової техніки та стрілецької зброї.

Технічне обслуговування і збереження зразків військової техніки та озброєння, розміщених в експозиціях музею, покладалося на військову частину, підпорядковану заступнику Міністра оборони – Командувачу Військово-Повітряних Сил України, а організація доставки військової техніки, озброєння та майна – на Командувача військами Західного оперативного командування.

Для комплектування фондів музею одностроями військовослужбовців колишньої Радянської армії та Збройних Сил України було передано 220 номенклатур, загальною кількістю 901 одиниця.

Загалом на формування фондової основи новоствореного музею було передано на початковому етапі більше 1500 предметів.

Ініціатором створення регіонального військового музею у місті Луцьку був полковник запасу Чисюк Я.Т., на той час у 1998 р. – голова громадської організації “Джерела”, основною метою якої було вивчення військово-історичних подій, пошук і збереження військових пам'яток тощо. Всі питання щодо розбудови музею вирішувались Організаційним комітетом та Центральним музеєм Збройних Сил України.

Пропозицію громадської організації “Джерела” щодо створення музею було схвалено у Головному управлінні виховної роботи Міністерства оборони України та колективом Центрального музею Збройних Сил України. Це було важливим з огляду на те, що ідея створення музею у місті Луцьку мала заперечення з боку міського голови та органів квартирно-експлуатаційної служби МО України.

Завідувачем філії було призначено у серпні 1999 р. голову громадської організації “Джерела” Чисюка Я.Т. Тим самим йому було надано карт-бланш у створенні музею. Однак громадська організація “Джерела” не змогла виконати функції утримання музею, як це було передбачено наказом про створення музею. Окремо угода між громадською організацією “Джерела” та Центральним музеєм Збройних Сил України, не була підписана. Згодом Громадське об'єднання “Джерела” стало колективним членом Міжнародного громадського об'єднання “Волинське братство”. Свою музейну кар'єру Чисюк Я.Т. завершив у вересні 2001 року, звільнившись з посади завідувача філії за власним бажанням.

У червні 2000 року завдяки спільним зусиллям Міністерства оборони України і МГО “Волинське братство” відбулося урочисте відкриття першого етапу експозиції – виставки військової техніки та озброєння.

Експозицію створено завдяки наполегливій і жертвній праці співробітників Центрального музею Збройних Сил України та філії, військовослужбовців Луцького та Володимир-Волинського гарнізонів, Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України, Головного командування ВПС ЗС України.

Протягом наступних років відповідно до наказів Міністра оборони України від грудня 1999 р. та від лютого 2001 р. Волинський регіональний музей українського війська та військової техніки поновив свою експозицію новими зразками техніки та озброєння.

У зв'язку з неплатоспроможністю ГО “Джерела” та враховуючи те, що ГО “Джерела” стало колективним членом МГО “Волинське братство” було укладено угоду від 12.06.2002р. про співробітництво між Центральним музеєм Збройних Сил України та МГО “Волинське братство” в галузі утримання та розбудови філії музею, яке продовжувалося протягом

дев'яти років.

Угодою про співробітництво Центральний музей зобов'язався передати в оренду приміщення військового містечка № 38 у м. Луцьку, що стоять на балансі Центрального музею для розміщення експозицій і виставок.

01.10.2002р. між Центральним музеєм Збройних Сил України та МГО "Волинське братство" було укладено договір оренди нежитлового приміщення, що належать до державної власності, відповідно до якого Центральний музей передав, а МГО "Волинське братство" прийняло в строкове платне користування дві будівлі загальною площею 921,5 кв. м.

Строк дії договору оренди був встановлений на п'ять років, з 01.01.2003р. по 01.01.2008 року включно.

Неодноразово Центральний музей звертав увагу МГО "Волинське братство" на несвоєчасну сплату за Договором оренди, а також страхування орендованого майна. У зв'язку з цим 07.11.2006р. Центральний музей припиняв дію Договору оренди.

Орендар не виконав обов'язки щодо забезпечення збереження орендованого майна, запобігання його пошкодженню і псуванню. Будівля № 4 доведена до аварійного стану та потребує капітального ремонту: стеля, підлога, перекриття приміщень, електропроводка знаходяться в незадовільному стані, система опалення – радіатори чавунні секційні зрізані, їх місцезнаходження є невідомим. Будівля № 6 також потребує капітального ремонту: фундамент, система водопостачання та каналізації перебувають у незадовільному стані.

22 жовтня 2003 р. в Будинку офіцерів м. Луцьку було проведено науково-практичний семінар "Організація діяльності, напрямки і перспективи розвитку філії ЦМЗСУ – Волинського регіонального музею українського війська та військової техніки".

У ході роботи семінару були висвітлені питання стану й перспектив розвитку музею, концептуальних підходів до створення експозиції, проблеми формування музейного зібрання, фінансово-економічних аспектів розбудови та утримання музею, музейних кадрів. Представники ГО "Джерела" і МГО "Волинське Братство" відмовилися брати участь у семінарі. Це стало несподіванкою для музейних працівників і очевидним фактом незацікавленості ініціаторів у розвитку музею, що знайшло своє підтвердження у подальшому.

Через відсутність у штаті регіонального музею структурних підрозділів, що відповідають за експозиційну, фондову, наукову, екскурсійну роботу, основні напрями музейної роботи не проводилися. Штатні працівники музею лише охороняли музейні експонати військової техніки й підтримували порядок на музейній території.

У зв'язку з суттєвими недоліками в роботі філії музею та фактичним одностороннім припиненням співпраці МГО "Волинське братство" з Центральним музеєм щодо розвитку музею та необхідністю приведення його діяльності у відповідність з вимогами чинного законодавства на підставі ст. 7 Закону України "Про музеї та музейну справу" було видано наказ Міністра оборони України від серпня 2008 року, згідно з яким питання утримання філії повністю покладено на Центральний музей Збройних Сил України.

На виконання наказу Міністра оборони України у вересні 2008 року було здійснено відрядження інвентаризаційної комісії Центрального музею Збройних Сил України до своєї філії у м. Луцьку.

Працівникам Центрального музею на місці було відмовлено у допуску до музею. Виявився очевидний конфлікт інтересів – МГО «Волинське братство» використовувало музей для комерційних проектів, а Центральний музей Збройних Сил України зацікавлений у розвитку самого музею і запровадженні роботи з дослідження військової історії Волині.

Все ж комісія виконала свою роботу. В результаті роботи інвентаризаційної комісії були виявлені чисельні факти нестачі матеріальних засобів музею.

За даним фактом Центральний музей Збройних Сил України звернувся до органів прокуратури, а також до МГО "Волинське братство". Пояснень з боку МГО "Волинське братство" не було надано.

Навпаки, МГО "Волинське братство" пішло війною на музей та звернулося з колективним листом до Міністра оборони України зі скаргою на дії Центрального музею.

Комісія Міністерства оборони України перевірила факти, викладені в даному листі та прийшла до висновку, що керівництво Центрального музею діяло в межах своїх повноважень та вжило достатніх заходів щодо впровадження державного управління власною філією.

Не задовольнившись цим, МГО "Волинське братство" у Господарський суд м. Києва подало позовну заяву до Міністерства оборони України та Центрального музею Збройних Сил України про визнання договору оренди продовженим, усунення перешкод у користуванні майном, визнання незаконним та скасування наказу Міністра оборони України.

Ще в жовтні 2003 року у листі до голови МГО "Волинське Братство" Центральний музей Збройних Сил України повідомляв, що: "...викликає стурбованість та серйозне занепокоєння питання щодо забезпечення збереження і охорони майна через те, що персонал, який працює від імені братства у музеї, не є юридично оформленим на роботу, заробітна плата йому виплачується не по відомості, трудові книжки не заповнені і зберігаються у власників. Виходячи з цього персонал не може нести відповідальності за збереженість музейних предметів. Фактично без юридично оформлених працівників музей на даний час не існує. Зрозуміло, що такий стан справ не відповідає чинному законодавству..."

...Допускаються фінансові порушення у касовому господарстві – вхідні квитки відсутні, кошти за відвідування експозиції військової техніки приймаються сторожами, а не квитковим касиром, не проводяться по касі і не зараховуються на рахунок.

Такий стан організації роботи музею не може бути нормальним, не відповідає вимогам чинного законодавства і потребує негайного Вашого втручання..."

Відповідної реакції від МГО «Волинське Братство» Центральний музей Збройних Силу України не отримав. Все це негативно впливало на імідж музею і не відповідало положенням підписаної між музеєм і братством угоди про співробітництво в галузі утримання Волинського регіонального музею українського війська та військової техніки. Фактично МГО «Волинське Братство» втратило інтерес до розвитку музею і спрямувало свої зусилля в іншу площину – комерційну. Співпраця Центрального музею Збройних Сил України з МГО «Волинське Братство» від конструктивного вирішення питань щодо розвитку Волинського регіонального музею українського війська та військової техніки перейшла в судові сперечання. Це дає підстави заявити, що питаннями розвитку музею повинні опікуватися державні органи, а громадські організації їх підтримувати через державні структури.

За короткий термін часу Центральним музеєм Збройних Сил України опрацьовано ескізний проект розвитку музею, проект капітального ремонту будівель, опрацьовується концепція музейних експозицій.

Проект передбачає створення тематичної експозиції у приміщеннях будівель та експозиції військової техніки і озброєння, нової сучасної виставкової зали, створення належних умов для прийому відвідувачів.

Нові підходи до музейної справи працівників Центрального музею Збройних Силу України дозволять створити експозицію військової історії Волині з використанням сучасних комп'ютерних технологій, аудіо-, відеотехніки. Така тематична експозиція створюється в Україні вперше.

Зміна підходів до розбудови філії Центрального музею Збройних Сил України – Волинського регіонального музею українського війська та військової техніки відкриває у майбутньому перспективи розвитку музею як музею державного значення.

1. Наказ Міністра оборони України від 18.03.1999 р. № 83 «Про створення філії Центрального музею Збройних Сил України – Волинського регіонального музею українського війська та військової техніки».
2. Закон України «Про музеї та музейну справу» від 29.06.1995 р. № 9/95-ВР.
3. Директива начальника Генерального штабу Збройних Сил України № 115/1/076.
4. Єфімова І. Волинський регіональний музей українського війська та військової техніки: напрямки і перспективи розбудови // Військовий музей № 4, 2003 р., стор. 135-137.
5. Угода про співробітництво між Центральним музеєм Збройних Сил України та МГО «Волинське братство» від 12.06.2002 р.
6. Лист Центрального музею Збройних Сил України (вих. № 357 від 09.10.2003 р.) до голови МГО «Волинське братство» Курдельчука Д. М.
7. Рішення Господарського суду м. Києва від 14.01.2008 р. № 22/123.
8. Наказ Міністра оборони України від 05.08.2008 р. № 392 «Про внесення змін до наказу МОУ від 18.03.1999 р. № 83».